

ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี

วันนี้เป็นวันเข้าพรรษา บรรจบครบรอบมาอีกวาระหนึ่งซึ่ง
ภิกษุสามเณรที่อยู่จำพรรษา นี้ก็ พຼ່ງนี้จะได้อธิษฐาน
เข้าพรรษาพຼ່ງนี้แหละ และพร้อมกันนั้นก็เป็นวันอาสาฬห คือ
วันพระพุทเจ้าเทศนา ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ให้ภิกษุทั้ง ๕
องค์ คือปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ องค์ พຼ่งเป็นธรรมเทศนากัณฑ์แรก
เหตุนี้พวกเราจึงพากันทำอาสาฬหบูชาระลึกถึงวันนั้นแหละ

พระพุทเจ้าท่านตรัสรู้เดือน ๖ เพ็ญ คือเดือน ๖ เพ็ญนั้น
ท่านตรัสรู้ พอมาเข้าพรรษานี้ เดือน ๘ เพ็ญก็พอดีได้สองเดือน
พอดี มาถึงวันนั้นพระองค์จึงเทศนาให้ปัญจวัคคีย์ฟัง แท้ที่จริง
ปัญจวัคคีย์นั้นก็เคยเป็นลูกศิษย์ของพระองค์มาก่อน เมื่อ
พระองค์ทำทุกรกิริยาอยู่ ปฏิบัติอุปัฏฐากพระสิทธัตถะราชกุมาร
เมื่อยังไม่เป็นพระพุทเจ้า เมื่อพระองค์ทำทุกรกิริยาไม่ใช่
หนทางเสียแล้ว จึงได้ปลีกตัวออกไป ทำความเพียรผู้เดียว
พวกปัญจวัคคีย์ทั้งหลาย เห็นพระองค์ลดละความเพียร คือทำ

ไม่ถูกหนทาง เช่นพระองค์อดข้าวจนกระทั่งชুবดม พระองค์
เห็นว่าไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นหนทางตรัสรู้ พระองค์ก็กลับคืนมา
ฉัน พวกปัญจวัคคีย์นั้นเห็นว่ามักมาก จึงหลบหลีกหนีไป
พระองค์จึงได้ประกอบความเพียรแต่ผู้เดียว

ได้สำเร็จมรรคผลนิพพานแล้วจึงมาคิดถึงเรื่องผู้ที่จะได้
สำเร็จ ผู้ที่จะมาฟังเทศนา ใครหนอจะได้รู้มรรคผลกับเราหนอ
ใครจะมาให้เห็นแจ้งแทงตลอดอย่างเรานี้ได้หนอ ธรรมะนี้เป็นของ
ลึกละเอียดเหลือเกิน พิจารณาไปๆ นึกถึงอาฬารดาบส อุทก
ดาบส ก็ตายเสียแล้ว ยังเหลือแต่ปัญจวัคคีย์เนี่ยแหละพอจะมีหู
ตาสว่างพอสมควร พระองค์จึงได้เสด็จป่าอิสิปตนมฤคทายวัน
พอเห็นพระองค์ก็กลับคืนมาอีก ปัญจวัคคีย์ ฤาษีทั้งห้า โนน
มาแล้ว คนมักโลภมากมายมาแล้ว มากก็อย่าเถอะ พวกเราอย่าไป
รับต้อนเลย เพียงแต่ปูอาสนะแล้วก็แล้วกัน

พอพระองค์ไปถึงที่ไหนได้ พากันกุฏิกุจอพากันต้อนรับทุก
คน เมื่อพระองค์ไปถึงที่ประทับแล้วจึงเทศนาให้ฟัง ที่แรกก็ดื้อ
ด้านไม่ยอมฟัง ในผลที่สุดพระองค์ก็บอก เราตรัสรู้แล้ว เราเป็น

พระพุทธเจ้าแล้ว อันคำนี้เธอเคยได้ยินมั๊ย เธอทั้ง ๕ เคยได้
ยินมั๊ย เราเคยพูดมั๊ยแต่ก่อน จึงค่อยสะดุดใจ จึงค่อยน้อมใจฟัง
พระองค์เจ้าจึงเทศนาถึงเรื่อง ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร นี่แหละ
เรื่องเป็นมาอย่างนี้ วันนี้แหละ คล้ายกับวันนี้แหละ ที่วัน
พระองค์จะเทศนา

เหตุนั้นเราจึงระลึกถึงพระธรรมเทศนากัณฑ์แรกที่พระองค์
เจ้าตรัสรู้ การระลึกถึงนี้ถึงหากเราไม่ไปเห็น อย่างเค้าวไปอินเดีย
เค้าวไปเห็นที่พระองค์เจ้าตรัสรู้ ครั้นผู้หากระลึกคิดถึง
พระพุทธเจ้าแล้ว คำว่าระลึกคิดถึงนั้นนั้นก็ปรากฏเหมือนกับ
พระพุทธเจ้ายังเทศนาปรากฏอยู่ที่นั่น เสียงแว่วๆปรากฏอยู่
ในหู เกิดปลื้มปิติ เกิดอิมอกอิมใจ ปราโมทย์ขึ้นมา ได้ปลาระ
ศรัทธาเลื่อมใสเป็นบุญอันยิ่งใหญ่ เราไม่ได้ไป ผู้ที่ไม่ได้ไป ก็
ระลึกถึงวันนั้นแหละ ระลึกถึงอย่างนั้นแหละ อย่างวันนี้แหละ
คล้ายกับวันพระพุทธเจ้าตรัสเทศนาธรรมจักกัปปวัตตนสูตร
กัณฑ์แรกแหละ เราเกิดความพอใจ ปลื้มปิติขึ้น มันก็เป็นบุญกุศล
เหมือนกัน มันไม่ต้องเสียเงินเสียทองมาก

คราวนี้จะเทศนาธัมมจักรให้ฟัง เอาย่อย่อ ธรรมเทศนาที่
พระองค์จะเทศนานั้น ใจความก็ไม่มีอะไรหรอก **อริยสัจ ๔** เนี่ย
แหละ คือ**ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค** มีสี่อย่างเนี่ยพระองค์ก็
เทศนาทั้งหมด แต่ว่าพระองค์เทศนานั้น เทศนาโดย**อาการ ๔**
เรียกว่า**ปริวัตร ๓** คืออาการ ๔ นั่นคือ ทุกข์หนึ่ง สมุทัย นิโรธ
มรรค อันนี้ ๔ แต่ละอันๆ แต่ละอย่างๆนั้นมีปริวัตร ๓ คือ
หมายความว่าทุกข์เป็นหนึ่งแล้ว เป็นของควรกำหนด นี่เป็น
สอง เราได้กำหนดแล้ว นี่เป็นสาม

ทุกข์นี่เขากำหนดอย่างไร ทุกคนมีอยู่ในตัวตนทุกคนแล้ว จึง
ว่าควรกำหนด ถ้าไม่กำหนดก็อย่างพวกเราทั้งหลายนี้แหละ
ทุกข์ชักเท่าไรก็ไม่เห็น ไม่เคยเห็นทุกข์ในตัว เห็น ทุกข์แต่คนอื่น
ถึงอาจทุกข์ในตัวก็เจ็บหนักพักใหญ่กระทั่งนอนเสื่อ อยู่กับเสื่อ
กับหมอนโน่นนะ เราค่อยจะเห็นทุกข์ แต่พอหายจากนั้นไปแล้ว
ก็เลยละเลยมันซะ ไม่เห็นเป็นทุกข์ แต่พระองค์เจ้าพิจารณาจึง
ว่า ควร ท่านว่าฉัน คำว่า ควร นี่ ไม่ใช่บังคับ มันเป็นการรำพึง
เป็นคำรำพึง คำว่า ควร นะ ควรกำหนดด้วยแท้ คือว่าจะให้

บังคับให้กำหนดก็ไม่ได้ จะใช้บังคับก็ไม่ได้ ต้องใช้คำว่า ควร คือ
เห็นด้วยตนเอง จึงเรียกว่าควรกำหนด ทุกข์เป็นของควรกำหนด

ทุกข์คืออะไร ตั้งแต่เกิดมา ทุกคนเกิดอยู่ในห้องครรภ์
มารดา ก็ทุกข์อยู่แล้ว แต่ว่าไม่รู้จักว่าทุกข์ ก็ลองคิดดูสิ เด็กนอน
อยู่ในห้องมารดา มันนอนได้เท่าเดียวก็เดือนมาแล้ว เจ็ดแปด
เดือนมาแล้ว จะไม่ทุกข์ได้ยังไง ถ้าหากพวกเราลองดู ไปนอนอยู่
นี้ลองดู มันจะนอนได้หรือ นั่นจึงว่ามันเป็นทุกข์ คลอดออกมา
ก็
เป็นทุกข์ เติบโตมาก็เป็นทุกข์ จนทุกวันนี้ก็เป็นทุกข์ เรานั่งอยู่ก็
เป็นทุกข์ นอนอยู่ก็เป็นทุกข์ ยืนก็เป็นทุกข์ เดินก็เป็นทุกข์ จึงว่า
เป็นของควรกำหนดโดยแท้ แต่เราไม่คิด ไม่คำนึงถึง จึงค่อย
ประมาทมัวเมา ทุกข์คือของกำหนดอย่างนี้ แต่ว่าเราละเลยเสีย
จึงประมาท

พระพุทธเจ้าว่าพระองค์ได้ทำมาแล้ว เรียกว่าทุกข์ พระองค์
ก็ควรกำหนด มันเป็นอย่างหนึ่ง พระองค์ได้กำหนดแล้วคราวนี้
กำหนดแล้วเรียบร้อยแล้ว คือว่ากำหนดแล้วทุกสิ่งทุกอย่างมัน
เป็นทุกข์อย่างนั้น ชัดเจนแจ่มแจ้งทุกเมื่อ เห็นแจ้งเห็นจริงด้วย

ตนเอง ถึงแม้จะมีทุกข์เกิดขึ้นมา พระองค์เจ้าก็อยู่ด้วยความ
พิจารณา อยู่ในปัญญาวิปัสสนาของพระองค์ ใครๆก็ทุกข์ทุกคน
ไม่มีใครจะเหลือหลอ ทุกข์อันนี้ของโลกมันเป็นอยู่อย่างนั้น
พระองค์จึงว่าเกิดขึ้นมาแล้ว มีแต่ทุกข์เท่านั้นเกิดขึ้นมาแล้ว จน
ดับไป ทุกข์นั้นดับไป ทุกข์อื่นเกิดขึ้นมาอีก แล้วทุกข์นั้นก็ดับไป
มันดับไปด้วยการอันใด คือนั่งมันทุกข์ แล้วคราวนี้ก็เปลี่ยน
อิริยาบถ ก็ค่อยเบาบางไปนิดหน่อย อันทุกข์นั่งมันหายดับไป
พอยืน ทุกข์นั้นก็กลับขึ้นมาอีก จะไม่ใช่ทุกข์นั่ง ทุกข์ยืน พอยืน
แล้วมันเหนื่อยก็เดินไปอีก ก้าวไปอีก ทุกข์ยืนนั้นหายไป แล้วก็
ทุกข์เดินนั้นก็กลับมาอีก อย่างนี้แหละ เวียนไปเวียนมาทั้ง
อิริยาบถทั้ง ๔ อยู่ตลอดเวลา นี่พระองค์ได้กำหนดแล้ว ทุกข์เป็น
ของกำหนด เราได้กำหนดแล้ว นี่จึงเรียกว่าอาการสาม

สมุทัยแล้วคราวนี้ สมุทัยนั้นคือเหตุให้เกิดทุกข์ อะไรก็ตาม
เถอะ มันมีเหตุ มันก็เลยเป็นทุกข์ มีเหตุมีผลทั้งนั้น ทุกสิ่งทุก
อย่างมีเหตุมีผลทั้งนั้น ในโลกนี้มีเหตุมีผลด้วยกันทั้งนั้น
พระองค์จะตามสืบสวนหาเหตุของทุกข์ คือตัวสมุทัย อย่างเรา

ต้องการอยากได้อะไรดี อยากมีอยากเป็น เราก็ชวนขวายหา
ขวายหานั่นก็ต้องเดือดร้อนเป็นทุกข์ ได้บ้างไม่ได้บ้าง ถูกใจ
บ้างไม่ถูกใจบ้าง เศร้าโศกเสียใจ เดือดร้อนวุ่นวาย อันนั้น
เรียกว่ามันประสบ เรียกว่าเหตุให้เกิดทุกข์คือความอยาก
พระองค์เรียกว่าตัณหา ๓ **กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา**
ไม่นอกเหนือจากสามประการนี้ คนเกิดขึ้นมา เกิดมาอยู่ในกาม
เกิดด้วยกาม ติดกาม นอนอยู่ในกาม นั่งอยู่ในกาม คือรูป เสียง
กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ ไม่หนีจากหนีทั้งนั้น ผู้ใดเกิดมา
ต้องวุ่นอยู่กับของอันนี้แหละ เดือดร้อนอยู่กับของพวกนี้แหละ
เรียกว่าตัณหา คือว่ามันข้อง มันติด ไปไม่หลุด ไปไม่พ้น เรียกว่า
ตัณหา ๓ กามตัณหา

ภวตัณหา ความอยากเป็น อยากมี อยากอะไรต่างๆ ความ
อยากนั้นเรียกว่าภวตัณหา วิภวตัณหา ความไม่อยากเป็นก็
เดือดร้อนเป็นทุกข์อยู่เหมือนกัน ไม่ใช่อยากเป็นค่อยเดือดร้อน
ความไม่อยากเป็นอยากมีมันก็เดือดร้อนอีกเหมือนกัน ไม่พ้น
จากนี้ ท่านเรียกว่าสมุทัยเป็นของควรละควรทิ้งเราได้ทิ้งแล้ว

สมุทัยเป็นของละได้ ทุกข์ละไม่ได้ ถึงพระองค์เจ้าจะพิจารณา
เห็นทุกข์ก็ละไม่ได้ เหมือนกับเราทั้งหลายนี้แหละมันก็มีอยู่อย่าง
นั้น ติดตัวอยู่อย่างนั้น ถ้าหากว่ามีรูปกายนี้ตราบใด มันก็ต้องมี
ติดอยู่ตราบนั้น พระองค์เจ้าไม่เป็นทุกข์เพราะเหตุที่เห็นเป็นทุกข์
ที่พระองค์ได้กำหนด(ทุกข์)แล้ว ท่านบอกว่าได้กำหนดแล้ว
สมุทัยเป็นของควรละ เราได้ละแล้ว สมุทัยเป็นของควรละหนึ่ง
เราได้ละแล้วหนึ่ง สมุทัยหนึ่ง เป็นของควรละ เราได้ละแล้ว เป็น
สามเหมือนกัน อย่างความอยาก ลองดู ลองคิดดูก็แล้วกัน เรา
อยากได้นั่นอยากอันนี้ สละไป เราไม่เอาแล้ว ทิ้งเลย ปล่อยวาง
เลย สละได้จริงๆ นั่นนะสมุทัยเป็นของควรละ เราละแล้ว

นิโรธเป็นของควรทำให้แจ้ง เราทำให้แจ้งแล้ว คำว่านิโรธ
นั่นคือความดับทุกข์ เมื่อเราเห็นตัวสมุทัย เราละสมุทัย มันก็
เป็นอันว่านิโรธเป็นของควรทำให้แจ้ง เราทำให้แจ้งแล้ว เมื่อละ
สมุทัยมันก็เป็นนิโรธนั่นเอง

มรรคเป็นของควรเจริญ เราได้เจริญแล้ว มรรคนั้นคือ
สัมมาทิฐิเป็นตัวแรก สัมมาทิฐิตัวเดียวเท่านั้นแหละ เป็นมรรค

๘ เลย ถ้าความเห็นชอบแล้วนั้น ก็เห็นว่าถูกทั้ง ๘ อย่าง ท่านจึง
ว่า มรรคทั้ง ๘ มันรวมอันเดียวกัน รวมออกเป็นหนึ่ง ถ้าจิตรวม
ลงไปเป็นหนึ่งแล้ว มรรค ๘ ตัวเดียวนั้นแหละที่จะทำจิตให้เป็น
หนึ่ง เพราะสัมมาทิฐิคือความเห็นชอบ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปไป
สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต รวมกันหมด สัมมาด้วยกันทั้งนั้น
อะไรๆหมดรวมในที่เดียว ท่านเรียกว่า ปรีวัตร ๓ อากาโร ๑๒ คือ
มี ๔ แล้วก็แต่ละอันๆนั้นมีปรีวัตร ๓ จึงรวมเป็น ๑๒

ปรีวัตร ๓ อากาโร ๑๒ นี้รวมเป็นธรรมในขณะเดียว ธรรมใน
จิตในขณะเดียวท่านว่าอย่างนั้น ไม่ต้องทำมันทุกข์แล้ว สมุทัย
นิโรธ มรรค ไม่ต้องไปทำมัน รวมเห็นในขณะเดียวเลย ยากอยู่
กับคนที่เราไม่ได้พิจารณา พุดยากที่จะเข้าใจ ถ้าพูดกันง่ายๆว่า
อย่างว่าเราเห็นทุกข์ เมื่อเห็นทุกข์แล้ว ใจเห็นทุกข์นั้นนะ
เป็นสัมมาทิฐิแล้วนะ เห็นทุกข์นั้นนะ เรียกว่าละสมุทัยแล้ว มัน
เป็นนิโรธ ละสมุทัยมาเป็นนิโรธ คำที่เห็นชอบตัวเดียวนั้นนะ เลย
เป็นอันเดียวกันหมด จึงว่าทำจิตในขณะเดียวกัน

นี่แหละที่ท่านเทศนาถึงเรื่องอริยสัจธรรมทั้ง ๔ ในปัจจุวัคคีย์
นั้น มีเนื้อความรวบรวมลงเพียงแค่นี้ เพราะฉะนั้นวันนี้เรามาได้
ฟัง อัมมจักกัปปวัตตนสูตรโดยย่อๆ ให้น้อมเข้ามาพิจารณาใน
ตัวของเรานี้ อย่าได้ส่งออกไปหาคนอื่น สิ่งอื่นภายนอกจากตัว
ของเรา ทุกข์ก็อยู่ในตัวของเรานี้ สมุทัยก็อยู่ในตัวของเรานี้ นิโรธ
ก็อยู่ในตัวของเรานี้ มรรคก็อยู่ในตัวของเรานี้ อยู่ในนี้แหละหมด
เรื่อง

พระพุทธศาสนาสอนให้เข้ามาในที่นี้ ไม่ได้สอนออกไปนอก
สอนออกไปกว้างขวางไปนอกนั้นไม่ใช่พระพุทธศาสนา มันเป็น
โลก ครั้นสอนธรรม สอนพุทธศาสนาต้องสอนเข้ามาในที่นี้ทั้งหมด
อันเมื่อเราเห็นทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ชัดเจนแจ่มแจ้งแล้ว เรา
เป็นผู้ถึงซึ่งธรรมะคำสอนพระพุทธเจ้าแล้ว **พระอัญญาโกณฑัญญะ** พระองค์ทรงแสดงว่า รู้แล้ว อัญญาโกณฑัญญะ รู้แล้ว
เห็นธรรมแล้ว เห็นคืออะไร **อัมมจักขุ** คือว่า ดวงตาเห็นธรรม
คือว่าเห็นภายนอกภายใน ภายนอกนั้นเห็นด้วยตาอย่างที่เรา
ให้ฟังนี่แหละ ตัวของเราเป็นก้อนทุกข์ เรียกว่าเห็นด้วยตา ถ้า

เห็นด้วยตาแล้วก็ทั้งภายในใจก็เห็นชัดด้วยใจ นั่นเรียกว่าเห็น
ภายนอกภายใน พระอัญญาโกณฑัญญะ **ธัมมะจักขุ อุทะ**
ปาติ เกิดขึ้นแล้วความรู้อันนั้น เห็นชัดขึ้นมาด้วยตนเองแล้ว

แล้วก็ **ปัญญาอุทะปาติ** คราวนี้ ปัญญาครอบรู้ทั้งหมดทุก
สิ่งทุกอย่าง **วิชาอุทะปาติ** รู้แจ้งเห็นจริงทุกประการ อัน
เดียวกันนั้นแหละ ธัมมะจักขุก็อันเดียวกันนั้นแหละ ปัญญา
อันเดียวกัน วิชาก็อันเดียวกัน **อาโลโก** ไม่มีเครื่องปกปิดใน
โลกอันนี้ จะปกปิดอะไรอีก ตัวของเราก็เป็นอย่างนั้น ตัวคนอื่นก็
เป็นอย่างนั้น ใครๆทั้งหมดก็เป็นอย่างนั้น มันจะปกปิดที่ไหน มัน
ก็เห็นหมดนะสิ จะว่า**อาโลโก อุทะปาติ** แต่ว่าไม่มีโลก คือว่า
มันเป็นธรรมทั้งหมด เห็นแจ้งประจักษ์ด้วยกันทั้งหมด

เราพากันฟังเทศน์ฟังธรรม มีอะไรบ้างก็เห็น เห็นกับท่านพอ
กลางๆบ้างมัย ชัดเจนในใจของเราบ้างมัย ให้สองเข้ามาภายใน
อันเมื่อว่าเห็นในใจของตน รู้แจ้งในใจของตน อย่างที่อธิบายมา
นี้ แล้วจงพากันรักษาความสงบ อบรมสมาธิอันนั้นให้แน่นหนา
แล้วจงใช้ปัญญาอันนั้นแหละ ไม่ใช่ปัญญาอันอื่นหรือ กุปัญญาที่

เกิดนั้นแหละ เกิดจากอันนั้นแหละ อย่าไปเห็นอื่นเลย เห็นเทว
บุตร เทวดา อินทร์ พรหม เห็นสวรรค์ เห็นนิพพาน อย่าไปเห็น
มันเลย ของที่เห็นไม่ใช่ตัวของเรา มาเห็นตัวของเรา นี่ อย่างที่
อธิบายให้ฟังนี้ชัดเจน ให้รักษาอันนั้นไว้ เนียที่แสดงมาก็สมควร
ด้วยกาลเวลา ด้วยประการฉะนี้

(เทศนาต่อหลังจบเทศน์)

หายาก ที่จะได้มาอย่างนี้ มาพร้อมเพรียง มาฟังเทศน์ฟัง
ธรรม นี่หายาก ไหนๆก็เลยทำความดีแล้วก็จงทำดีต่อไป
อุตสาหะวิริยะพากเพียร เอาให้ถึงที่สุดตามความสามารถของ
เรา จงนั่งภาวนานั้นอีกต่อไป ใครจะภาวนาอะไรก็เอาเถอะ ไม่
ว่าหรรอก บริกรรมเบื้องต้น จะเอาสัมมาอรหัง หรือว่าจะเอาอา
นาปานสติ จะเอาอุบาสก พองหนอกก็ตามใจ เอาตามชอบใจ คือ
ว่าหัดเบื้องต้นให้มันชำนาญ ทางไหนก็เอาทางนั้นแหละ
เมื่อจิตมันรวมเป็นสมาธิแล้ว มันวางเองหรรอก คำบริกรรม

คำบริกรรมเป็นเพียงเครื่องล่อเครื่องปลอญ เครื่องล่อให้จิต
เข้ามาอยู่ในบริกรรมเท่านั้นแหละ ถ้าหากไปยึดเอาคำบริกรรม

นั่นถ่ายเดียว ไม่รู้เรื่องของจิต จิตไปอยู่นั่นก็เลยไปเข้าใจว่ามันเป็นจิตนั่นนะ ไปนึกแต่กรรมอันนั้นอยู่ ไม่แล้วซักที จิตมันก็เลยไม่รวมเป็นสมาธิ

บางคนนะเข้าใจว่าเมื่อจิตรวมเป็นสมาธิแน่นเต็มที่แล้ว มันวางคำบริกรรมแล้ว เลยหาว่าเสื่อมจากสมาธิ สมาธิถอนแล้ว มันไม่ใช่ ความเป็นจริงจิตมันรวมแล้ว มันวางหมดทุกสิ่งทุกอย่าง แต่คำบริกรรมก็วางทอดธุระกันไป อันนั้นมันเข้าถึงจิตแล้ว ให้กำหนดเอาจิตนั้นจึงจะถูก

มันมีสามอย่าง อย่างหนึ่งนั่น เมื่อรวมมาอยู่ในคำบริกรรม ไปยึดเอาคำบริกรรมนั้น บางคนเจ็บหัวปวดสมอง อันนั้นก็เลยมันไปยึดเอานั้น ไปยึดอันเดียว บางทีไปยึดเอาคำบริกรรมเอาไว้ที่หัวใจนั่นนะ กำหนดเอาที่หัวใจหรือที่ปลายจมูกอยู่ที่นั่นนะ ไปกำหนดไว้ที่นั่นแห่งเดียว เมื่อจิตมันรวมไปแล้ว เจ็บหัวใจก็มี เจ็บปลายจมูกก็มี นั่นนะไปยึดเอานั้น อย่างหนึ่งนั่น มันรวมลงไปแล้ว มันวางทอดธุระ ปล่อยวางหมดทุกสิ่งทุกอย่าง มันว่าง มันสบาย ให้เอาความว่างอันนั้นเป็นเครื่องอยู่ ให้พิจารณา

ความว่างนั้นเป็นเครื่องอยู่ ให้อยู่ตลอดเวลา อย่าไปอยากรู้
อยากเห็น อย่าไปอยากเห็นโน้นเห็นนี่อะไรต่างๆ เลยจิตถอนอีก
หละ ให้อาความว่างนั้นอยู่ซะก่อน อยู่นานๆ ไม่ใช่อยู่วันสองวัน
นะ อยู่ตั้งเป็นปี พอเข้าปีสองปีให้เข้าอยู่ตรงนั้นเสียก่อน

เมื่อพิจารณาความว่างให้เข้าถึงจิตเดิม ของเก่าจิตเดิม
ความว่างอันนั้นไม่มีอะไรหอก อาตมาเคยพูดถึงเรื่องจิตกับใจ
มันคนละอย่างกัน จิตอันหนึ่ง ใจอันหนึ่ง แต่ท่านก็พูดว่า
เหมือนกันนั่นแหละ จิตอันใดใจอันนั้น ใจอันใดจิตอันนั้น แต่
ทำไมจึงเรียกจิตเรียกใจ ทำไมจึงไม่เรียกอันเดียวกัน มันคงมี
แตกต่างกันอยู่ อาตมาจะอธิบายให้ฟังถึงเรื่องความแตกต่าง
ของจิตของใจ

ใจเป็นผู้ว่างเฉยอยู่ ที่เรียกว่า **จิตตั้ง ปภัสสร อากันตูกะ**
หิกิเลเสหิ จิตเป็นของเลื่อมใสปภัสสรอยู่ตลอดเวลา บางคนว่า
จิตเป็นของเลื่อมใสปภัสสรอยู่ตลอดเวลา ทำไมถึงต้องชำระ มัน
ยังไม่ทันผ่องใสเต็มที่ มันผ่องใสด้วยเพียงจิตเท่านั้น ไม่ใช่
ปัญญา ปัญญามันอีกต่างหาก ทำใจให้ผ่องใสต้องใช้ปัญญา

ด้วยสิ เหมือนกับเพชรนิลจินดาที่เขาเอามาได้ เป็นของใสจริงๆ
นั่นแหละ แต่มันมีเศร้ามองอยู่ ต่อเมื่อเจียรระไนซะให้มันละเอียด
ลงไป มันจึงค่อยส่องใสเต็มที่ อันนั้นแหละฉันใดใจก็อย่างนั้น
เหมือนกัน ใจนั้นนะ ผ่องใสสะอาดอยู่ตลอดเวลา อาคันตูกะ
กิเลสนะคือจิตนั่นเอง ไปเกาะเกี่ยวพัวพัน เอาสิ่งอารมณ์ทั้งปวง
หมด เอามามัวหมองของใจ

เหตุนี้จึงว่าใจคือของกลาง อย่างที่เราเรียกว่ากลาง ใจมีอ
กกลาง ใจเท่าก็กลาง ใจอะไร ใจไม้ ใจอะไร ตรงกลางทั้งนั้น
แหละ แม้แต่ใจคน หัวใจตรงไหน ชี้นำมาท่ามกลางอกก็เรียกว่า
ใจ คือแสดงถึงเรื่องของกลางนั่นเอง เรียกว่าใจ ว่าใจ ใจไม่ใช่อยู่
ที่หัวใจอย่างเดียว อยู่ทั่วไปหมดทั้งร่างกาย ตั้งแต่ปลายผมถึง
ปลายเท้า มันอยู่ทั้งหมด มันไม่อยู่ที่เกาหลอก มันรู้สึกตรงไหนก็
มีใจตรงนั้น เห็นมัยใจตรงกลางตัวนี้นะ ไม่เป็นบุญเป็นบาป เป็น
ของเฉยๆ ไม่มีอดีต อนาคต อยู่เป็นปัจจุบัน ถ้าอยากจะรู้จักใจ
ตัวนี้จริง เราเอากลิ่นลมหายใจลองดูก็ได้ กลิ่นเดียวกันก็ได้ กลิ่น

ลมชักพักนิ่งเท่านั้นนะ ในขณะที่นั้นไม่มีอะไร มันเฉย เพียงแต่รู้ว่า
เฉย แต่ไม่คิดไม่นึกไม่ปรุงไม่แต่ง (เทพจบ)

ที่มา: <https://youtu.be/d2MT71fYNfU>